

INNSPILL PILOTPROSJEKT FOR UTSTILLINGSHONORAR

Saksnummer: 22/1764

UKS takker for muligheten til å komme med innspill til kunstnerhonorarer som en del av utstillingsavtalene med visningssteder støttet av Oslo kommune.

Kunstnerne legger i dag ned et stort ubetalt arbeid for å gjøre mulig utstillinger ved kommunens visningssteder og visningssteder som mottar driftsstøtte fra Oslo kommune. Det er på høy tid med en utstillingsøkonomireform som sørger for at ryddige avtaler og bærekraftig økonomi kommer inn i visningsavtalene.

UKS forventer at Oslo kommune følger opp kunstplanens mål 8. *Initiere prøveprosjekt for å ta i bruk utstillingsavtalen ved visningssteder som får tilskudd av Oslo kommune*, ved å gjøre en gjennomgang av alle sider av utstillingsavtalen (inkludert honorarer, utstillingsvederlag, regler for produksjonsbidrag, eksklusivitetsklauuser, taushetsklauuser, forkjøpsrett, provisjonsbestemmelser, kanaler for varsling og ideelle rettigheter). UKS ønsker en pilot for utstillingshonorarer velkommen som et første ledd i arbeidet med å få på plass ryddige standardiserte avtaler for feltet.

UKS er del av den statlige pilotordningen for utstillingshonorarer, som har blitt evaluert og anbefalt videreført. Vår erfaring er likevel at evalueringen er for lite presis til å gi gode argumenter for å få på plass en fullverdig ordning for honorarer, selv om behovet er åpenbart. Vi håper en pilot i regi av Oslo kommune vil gi økt kunnskapsgrunnlag, og at Oslo vil gå foran og vise vei til prinsipper for utstillingshonorarer som kan bli tatt i bruk på både lokalt og nasjonalt plan.

UKS anbefaler at en pilotordning for utstillingshonorarer spesifikt dekker kunstnerens arbeid med: møter og planlegging; pakking og logistikk; utstillingsmontering; og formidling. Vi anbefaler at honoraret legges til i visningsstedenes utstillingsavtaler med kunstnerne, og at Koros timessats for kunstkonsulenter legges til grunn.

Prinsipper for utstillingshonorar

Kunstnerne utfører i dag oppgaver knyttet til planlegging, produksjon, pakking, logistikk, montering og formidling som ikke honoreres av visningsstedene. Med mulig unntak for kostnadene for verksproduksjon er det ikke mulig for kunstneren å få betalt fra andre enn visningsstedet for disse oppgavene, som typisk gjøres på bakgrunn av den aktuelle utstillingen og som bør være beskrevet i utstillingsavtalen med visningsstedet. Resultatet er at kunstnerne selv må bære store kostnader i form av utgifter og arbeidstid til utstillinger i offentlig regi. Det sier seg selv at et inkluderende og mangfoldig kunstliv umulig kan fungere basert på en forventning om gratisarbeid fra kunstnerens side.

Erfaringen fra den statlige piloten for utstillingshonorar er at det er vanskelig for både visningsstedet og kunstneren å gi en god oversikt over omfanget av arbeidet en utstilling innebærer – altså arbeidet honoraret er ment å dekke. Vår anbefaling er at visningsstedene skisserer omfanget av planlegging, pakking og logistikk, montering og formidling forbundet med en utstilling i sine avtaler med kunstnerne ved et timesoverslag – dette vil gi forutsigbarhet for begge parter i gjennomføringen, og det vil dessuten være i tråd med de fleste andre avtaler om oppdrag i arbeidslivet.

Verksproduksjonen er den delen av arbeidet som er vanskeligst å måle, har størst overlapp med andre tilskuddsordninger, stipender eller salg og har de største individuelle forskjellene kunstnere imellom. Vår anbefaling er at en pilot for kunstnerhonorar fokuserer på det øvrige arbeidet kunstnere gjør for visningsstedene, og som i større grad lar seg beskrive ved inngåelse av utstillingsavtalen. Nyproduksjoner i forbindelse med utstillinger innebærer et stort arbeid fra kunstnerens side, som bør honoreres særlig fra visningsstedenes side. En fullverdig ordning for utstillingshonorar bør inkludere honorar for nyproduksjon, men for et pilotprosjekt vil det være hensiktsmessig å fokusere på det arbeidet som enklest lar seg beregne og avtale, og som heller ikke honoreres i dag.

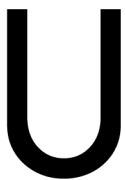
Pilotordningen bør beskrive disse oppgavene og legge til grunn en timesats (f.eks. basert på Koros konsulentsatser på 710 kr/t per 2022, hvis kunstneren fakturerer som næringsdrivende beregnes tillegg for sosiale kostnader på 38,6%). Utstillingsavtalen bør beskrive hvor mange timer som forventes å gå med, basert på visningsstedenes erfaring og praksis.

Fordelen med en timesberegning er at arbeidet som ligger bak en utstilling blir synlig, og det blir dermed lettere for visningsstedet å søke ekstra finansiering til prosjekter som har komplisert logistikk eller som gir muligheter for ekstra formidling eller annet kunstnerisk arbeid. I praksis vil mange visningssteder operere med like honorarer for hver utstilling, men både visningsstedet og kunstneren vil bli mer bevisste på arbeidet som legges ned.

Hvem skal dekke honoraret?

Utstillingshonorar er en essensiell utgift for visningssteder, på linje med husleie, strøm og lønn til faste ansatte – at det i dag betales driftstøtte til visningssteder som ikke legger opp til å betale for arbeidet kunstnerne gjør i forbindelse med utstillinger er uholdbart. Visningsstedene må holdes ansvarlig for å betale honorar, men driftstøtten

må oppjusteres kraftig for å sette dem i stand til å møte forpliktelsene sine til kunstnerne.

De offentlig støttede visningsstedene driver en transparent virksomhet hvor det rapporteres detaljert tilbake til stat og kommune. Tildelingsbrevene bør spesifisere at det skal betales honorar etter en fastsatt timesats for planlegging, produksjon, pakking, logistikk, montering og formidling, og det bør følges opp ved rapporteringen.

Visningsstedene kan selv melde inn sine behov for honorarmidler basert på utstillingsavtalene de gjør med kunstnerne. For visningssteder som mottar offentlig støtte er det viktig at støtten er tilstrekkelig til å dekke kunstnerens arbeid med utstillingene i visningsstedenes regi – mange er i dag underfinansiert. Hvis visningsstedene ikke har økonomi til å betale kunstnerne, har de ikke økonomi til å holde åpent.

Hva er riktig nivå for et honorar til en utstilling?

Honorarnivåer vil variere, men honoraret bør ha utgangspunkt i arbeidet som kreves for den aktuelle utstillingen. En utstilling krever alltid en del administrasjon, men det varierer hvor mye oppfølging er det fra visningsstedet i form av møter osv (kunstneren skal ha betalt for denne tiden) – og hvor omfattende kunstnerens del av frakt, montering, installering og informasjon til formidling (kunstneren skal ha betalt for dette også). Disse oppgaven skjer i stor grad i samråd og samarbeid med visningsstedene selv, og det bør være mulig å timesfeste et gjennomsnitt for hver utstilling.

Det er også arbeid knyttet til selve den kunstneriske produksjonen, og ekstraarbeid knyttet til nyproduksjon på oppdrag av visningsstedene, men som beskrevet over vil det være hensiktsmessig for en pilotordning å få en forhåndsavtale om honorering av arbeid inn i utstillingsavtalene.

Anslag over ideell honorarutbetaling for en utstilling

Utstillingshonorar bør ikke følge flat sats, men ta utgangspunkt i en fast timesats. Den statlige piloten beskriver arbeidet, men ingenting som bidrar til å vise omfanget eller at arbeidet faktisk blir betalt.

For en helt minimal utstilling hvor visningsstedet gir kunstneren «nøkkel i hånda» kan tidsforbruk settes opp som følger:

EKSEMPEL PÅ KUNSTNERS TIMESFORBRUK FOR EN MINIMAL SOLOUTSTILLING:

Møter, planlegging, koordinering: 6-8 t

Pakking og logistikk: 8t

Utstillingsmontering (enkel): 8t

Formidling (møter, tekst til formidler, intern omvisning): 6-8t

KORO-sats per 2022 (710 kr/t) gir honorar 21 300 kr, når kunstneren fakturerer skal det legges til 36,8% for sosiale kostnader = 29 522 kr

Denne typen utstilling betaler typisk ikke noe honorar i dag, selv om visningsstedet gjerne ikke ville være i stand til å gjennomføre utstillinger uten kunstnerens arbeidsinnsats.

UKS holder fire større soloutstillinger i året, som følges opp av daglig leder (kurator), produksjonsleder og med-kurator/formidlingsansvarlig. UKS er i dag omfattet av den statlige pilotordningen for honorarer og betaler kunstnerne et fast honorar på 40 000 kr per soloutstilling, med et fast honorar på 5 000 for et formidlingsarrangement i tillegg. I rapporteringen til ordningen skriver vi at honoraret er langt fra tilstrekkelig, men har så langt ikke gjort forsøk på å beregne tidsforbruket til kunstnerne for oppgaver knyttet til hver utstilling. Det følgende er et overslag over på reell tidsbruk per i dag:

STØRRE SOLOUTSTILLING (BASERT PÅ OVERSLAG FRA UKS)

Møter, planlegging, koordinering (med kurator, formidler, prod.leder): 20 t

Pakking og logistikk: 16 t

Utstillingsmontering (fem dager): 40 t

Formidling (møter, tekst til formidler, intern omvisning): 20 t

Koro sats 710kr/t + sosiale kostnader 36,8% = 93 243 kr

I tillegg til dette kommer et åpent formidlingsarrangement som honoreres med 5 000 kr. Ved en utstilling som krever en mer omfattende montering, eller hvor det inngår et skreddersydd formidlingsopplegg, vil honoraret kunne tilpasses dette. UKS har en uttalt politikk om at utstillingene skal skje på kunstnerens premisser og at institusjonen lar seg forme av kunstnerens prosjekt, og det spiller til en viss grad inn på kravene som stilles til møter og koordinering underveis. Noen større institusjoner har større krav til leveringer underveis i arbeidet, eller til formidling – andre er avhengige av at kunstneren legger mer tid i montering eller produsentoppgaver. Det finnes eksempler på visningssteder som sier kunstneren bør forvente å bruke opptil to måneder fulltid på utstillingsproduksjon – uten at honoraret på noen måte samsvarer med dette.

Faste satser for utregning av honorar

Honorarsatsene bør følge offentlig fastsatte satser som reguleres årlig – for eks. Koros timesats. Visningsstedene og kunstnerne blir enige om hvor mange timer utstillingen krever og blir dermed enige om honoraret. Hvis visningsstedet kun kan tilby et lavt honorar, betyr det at det må legges til rette for at kunstneren bruker få timer på utstillingen – likevel er det vanskelig å organisere seg til et lavere honorar enn minimumsløsningen beskrevet over.

Kunstnere vil ofte være interessert i å legge ned mye arbeid i utstillinger, også logistikk og produksjonsoppgaver som ellers hører til visningsstedenes ansvar. En tydelig avtale som beskriver timesomfanget av arbeidet som skal utføres vil bevisstgjøre både kunstnere og visningssted om verdien av arbeidet som legges ned, og gjøre det enklere å både planlegge og tilpasse innsatsen mest mulig til hvert prosjekt.

Avgrensning av ordningen

Utstillingshonorarer må betales til alle kunstnere som lager utstillinger i Oslo, uansett kunstnerens bosted.

Kunstnere må få betalt for arbeidet som gjøres ved de offentlig støttede visningsstedene, uansett om de er statlig eller kommunalt finansiert, eller om det er en kombinasjon. I dag gjør kunstnerne et stort ubetalt arbeid for de offentlige visningsstedene. En pilotordning vil være et skritt i riktig retning for å gjøre slutt på ubetalt arbeid. Det vil også gjøre visningsstedene i stand til å arbeide mer målrettet i utstillingsproduksjonen slik at kunsten blir mer tilgjengelig for et større publikum i Oslo.

Med vennlig hilsen,

Steffen Håndlykken
UKS styreleder

Eidsvoll Verk, 13.09.2022

Om UKS

Unge Kunstneres Samfund (UKS) er en nasjonal medlemsorganisasjon for kunstnere og et visningssted for samtidskunst. UKS ble grunnlagt av kunstnere for kunstnere i 1921 og har siden arbeidet for å bedre kunstneres kår samt å vise og formidle samtidens kunst. UKS representerer 650 profesjonelle kunstnere og er en av grunnorganisasjonene i Norske Billedkunstnere.

UNGE
KUNSTNERES
SAMFUND

YOUNG
ARTISTS'
SOCIETY

Keyzers gate 1
0165 Oslo
Norway

Postboks 521
Sentrum
0105 Oslo

22 19 50 50
info@uks.no
www.uks.no

